

**ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Рішенням вченої ради

Інституту обдарованої дитини НАПН України
від 21 серпня 2026 року протокол № 8

Введено в дію наказом директора

Інституту обдарованої дитини НАПН України
від 22 серпня 2026 року № 22

Максим ГАЛЬЧЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ

про діяльність Комісії з етики наукових досліджень

в Інституті обдарованої дитини НАПН України

Київ - 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Комісія з етики наукових досліджень Інституту обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України (надалі - Комісія) - експертно-консультативний орган, завданням якого є забезпечення дотримання найвищих етичних стандартів в усіх дослідницьких заходах, які проводяться науковими, науково-педагогічними працівниками та здобувачами наукових ступенів з першочерговою увагою до досліджень, які містять опитування, педагогічні експерименти, стандартизовані тести, інтерв'ю, спостереження, експериментальні стратегії навчання тощо.

1.2. Метою роботи Комісії є забезпечення етичного проведення дослідницької діяльності в рамках педагогічних досліджень Інституту.

1.3. Основні завдання комісії спрямовані на забезпечення достовірності і надійності результатів дослідження і сприяння добробуту та правам усіх його учасників; до них відносяться:

- оцінка дослідницьких пропозицій із застосуванням педагогічних методів дослідження для забезпечення дотримання етичних стандартів; оцінка потенційних ризиків, пов'язаних із запропонованими дослідницькими проєктами, зокрема щодо добробуту та прав учасників;
- надання дослідникам рекомендацій та підтримки щодо етичних міркувань, пов'язаних із плануванням дослідження, набором учасників, процедурами інформованої згоди та обробкою даних;
- моніторинг поточної дослідницької діяльності задля забезпечення постійного дотримання етичних принципів; сюди також відносяться періодичні перегляди протоколів дослідження, процедур збору даних і взаємодії учасників, щоб виявити та вирішити будь-які етичні проблеми, які можуть виникнути;
- розгляд будь-яких скарг чи звинувачень щодо етично неправомірних дій під час досліджень, які проводяться в Інституті; забезпечення справедливого та неупередженого розгляду із дотриманням конфіденційності та повагою до прав усіх залучених сторін;
- організація освітніх програм, семінарів та створення онлайн-ресурсів для підвищення обізнаності про етичні проблеми серед дослідників, співробітників і здобувачів наукових ступенів;
- ведення вичерпних записів про всі розглянуті дослідницькі пропозиції, прийняті рішення та дії, вжиті Комісією; надання директору Інституту регулярних звітів про діяльність Комісії, зокрема кількість розглянутих пропозицій, висловлені етичні проблеми та результати розслідувань.
- співпраця із зовнішніми комітетами з питань етики або регуляторними органами, якщо необхідно, із зовнішніми експертами щодо складних етичних питань або нових тенденцій у дослідницькій етиці;
- дотримання прозорості та підзвітності процесу розгляду, гарантуючи, що всі рішення ґрунтуються на об'єктивній оцінці етичних міркувань і зміцнюючи довіру та впевненість серед дослідницького співтовариства.

1.4. Основні функції Комісії: експертна, регуляторна, науково-методологічна, консультативна, організаційна.

1.5. У своїй діяльності Комісія керується Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», нормами інших нормативно-правових актів України, Європейською хартією дослідників, Берлінською декларацією про відкритий доступ до знань у науці та гуманітарній сфері, Статутом Інституту та даним Положенням.

2. СКЛАД І ПОРЯДОК РОБОТИ КОМІСІЇ

2.1. Комісія складається щонайменше з семи членів, включаючи експертів з педагогіки, психології, етики та відповідних галузей, яких призначає директор Інституту.

2.2. Склад Комісії затверджується наказом директора Інституту. Строк повноважень Комісії становить 1 рік з моменту затвердження її складу. Члени обіймають свої повноваження на цей термін з можливістю поновлення та обирають зі свого складу голову та відповідального секретаря Комісії.

2.3. Члени Комісії виконують такі функції:

2.3.1. Голова Комісії виконує обов'язки експерта, контролює роботу комісії і виконання обов'язків її членами; за необхідності залучає до роботи зовнішніх і внутрішніх незалежних експертів і консультантів; приймає рішення про можливість проведення прискореної експертизи.

2.3.2. Відповідальний секретар Комісії: виконує обов'язки експерта, приймає заяви і матеріали, контролює наявність всіх необхідних (основних і додаткових) для етичної експертизи документів та якість їх оформлення; інформує заявника про графік та порядок роботи Комісії; складає протоколи засідань та висновки, а також витяги з протоколів; систематизує справи, які надходять до Комісії.

2.3.3. Члени Комісії проводять якісну етичну експертизу у строки, встановлені регламентом, беруть участь у складанні експертного висновку та в подальшому моніторингу проєктів, стосовно яких прийняте позитивне рішення.

2.3.4. Формою роботи Комісії є засідання. Засідання проводяться з періодичністю, що визначається стандартною операційною процедурою. Рішення приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів, якщо на засіданні присутні більше половини її членів. За рівної кількості голосів голос Голови є вирішальним.

2.3.5. Рішення Комісії оформляється у вигляді протоколу, а також його витягів, який підписують Голова та відповідальний секретар.

3. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ КОМІСІЇ

3.1. Комісія відповідає за:

- перегляд усіх дослідницьких пропозицій із застосуванням педагогічних методів дослідження для забезпечення дотримання етичних стандартів;

- надання вказівок, рекомендацій і підтримки дослідникам щодо етичних міркувань, пов'язаних із дизайном дослідження, набором учасників, процедурами інформованої згоди, збором, аналізом і розповсюдженням даних;
- оцінку потенційних ризиків і вигод, пов'язаних з дослідницькими проєктами, зокрема щодо добробуту та прав учасників, включаючи дітей;
- моніторинг поточної дослідницької діяльності для забезпечення постійного дотримання етичних принципів;
- розгляд будь-яких скарг чи звинувачень у порушеннях етичної поведінки під час досліджень, які проводяться в Інституті;
- організацію освітніх програм, семінарів і онлайн-ресурсів для підвищення обізнаності про етичні питання серед дослідників, співробітників і здобувачів наукових ступенів.

3.2. Принципи діяльності Комісії створюють основу для забезпечення етичного проведення досліджень, що є важливим для підтримки громадської довіри, поглиблення знань і сприяння благополуччю учасників дослідження, включаючи обдарованих дітей. Дослідники повинні:

- поводитися чесно і порядно в усіх аспектах своєї роботи, включаючи збір даних, аналіз, звітність і публікацію;
- поважати гідність, права та благополуччя учасників дослідження, включно з обдарованими дітьми, отримуючи інформовану згоду, захищаючи їхнє приватне життя та конфіденційність і зводячи до мінімуму будь-яку потенційну шкоду чи дискомфорт;
- розкривати всю відповідну інформацію про свої дослідницькі методи, процедури та потенційні конфлікти інтересів, щоб забезпечити прозорість і достовірність;
- прагнути до об'єктивності та неупередженості у своїх дослідженнях, уникаючи упереджень, які можуть вплинути на їхні висновки чи
- прагнути отримати точні, надійні та дійсні результати дослідження, використовуючи відповідні методи, вимірювання та статистичний аналіз;
- дотримуватися етичних принципів і стандартів під час публікації результатів своїх досліджень та точно звітувати про отримані висновки;
- дотримуватися етичних принципів і професійних стандартів під час проведення своїх досліджень, включаючи дотримання відповідних правил, протоколів і інституційної політики;

- взяти на себе відповідальність за етичне проведення своїх досліджень і нести відповідальність перед своїми колегами, установами, фінансовими установами та більш широким дослідницьким співтовариством;
- надавати вказівки та підтримку здобувачам наукових ступенів, колегам і асистентам, одночасно сприяючи етичній поведінці під час проведення досліджень;
- брати участь у безперервній освіті та навчанні, щоб бути в курсі етичних проблем, нових найкращих практик і змін у нормативних актах, що стосуються їхніх досліджень.

3.3. Члени Комісії зобов'язані дотримуватися конфіденційності щодо всіх аспектів процесу перевірки, включаючи дослідницькі пропозиції та обговорення.

3.4. Члени Комісії повинні оголосити про будь-який конфлікт інтересів і відмовитися від розгляду дослідницьких пропозицій, в яких вони мають особистий або професійний інтерес.

3.5. Комісія здійснює свою діяльність неупереджено, сумлінно та з повагою до прав і гідності всіх осіб, залучених до дослідження.

3.6. Комісія надає директору Інституту регулярні звіти про свою діяльність, включаючи кількість розглянутих дослідницьких пропозицій, будь-які виниклі етичні проблеми та дії, вжиті для їх вирішення.

3.7. Директор Інституту забезпечує ефективну та результативну роботу Комісії, надаючи необхідні ресурси та підтримку її діяльності.

3.8. Комісія може співпрацювати із зовнішніми комітетами з питань етики або регулюючими органами, якщо необхідно, щоб забезпечити дотримання національних і міжнародних етичних стандартів.

4. ПОРЯДОК ПОДАЧІ ДОКУМЕНТІВ НА РОЗГЛЯД КОМІСІЇ

4.1. Для отримання висновку Комісії стосовно дотримання правил етики наукових досліджень дослідники повинні надати докладні пропозиції щодо дослідження до Комісії для відповідної перевірки перед початком будь-якої діяльності зі збору даних. Документи, що стосуються наукових досліджень і експериментальних розробок, надаються в електронному та паперовому вигляді секретарю Комісії не пізніше ніж за 2 тижні до її засідання.

4.1.1. Основний перелік документів, що необхідно надати секретарю Комісії для розгляду:

- заява на ім'я голови Комісії щодо проведення етичної експертизи наукових досліджень і експериментальних розробок за участі людини (Додаток 1);
- опис і календарний план дослідження; зміст анкет, опитувальників, тестів тощо з пояснювальною запискою до них;
- інформація про дослідника: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, освіта, місце роботи, посада, стаж роботи, науковий ступінь (за наявності), наукові праці;
- форма добровільної згода учасників педагогічного експерименту (за

потреби).

4.1.2. Комісія оцінює етичні наслідки запропонованого дослідження, враховуючи такі фактори, як потенційні ризики для учасників, адекватність процедур інформованої згоди та методи забезпечення конфіденційності та анонімності. Дослідницькі проекти, пов'язані з уразливими групами населення або серйозними етичними проблемами, проходять більш ретельний процес перевірки.

4.1.3. Комісія може вимагати внесення змін до протоколу дослідження для вирішення етичних проблем або надання умовного схвалення до перегляду.

4.1.4. Комісія зберігатиме записи про всі розглянуті дослідницькі пропозиції та прийняті рішення, забезпечуючи прозорість і підзвітність у процесі розгляду.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Це положення набирають чинності наступного дня після затвердження директором Інституту та доводяться до відома всіх дослідників, співробітників та студентів Інституту обдарованої дитини.

5.2. Зміст Положення періодично переглядається та оцінюється Комісією, щоб забезпечити його ефективність у дотриманні етичних принципів під час проведення наукових досліджень в Інституті обдарованої дитини НАПН України.

5.3. За потреби відображення змін в етичних принципах, інституційній політиці чи передовій практиці наукових досліджень до Положення можуть вноситися зміни та доповнення, які затверджуються наказом директора за рішенням вченої ради Інституту.

ДОДАТОК 1. Заява дослідника/дослідників

Голові Комісії з етики наукових досліджень
в Інституті обдарованої дитини НАПН України

від _____
(прізвище, ім'я, по батькові дослідника)

(посада, структурний підрозділ)

Шановна/ий [ПІБ голови Комісії],

Я, [ПІБ дослідника], дослідник та член наукового колективу, який здійснює дослідження за темою [вказати тему], звертаюся до Вас з проханням розглянути матеріали нашого дослідження, що проводиться в рамках діяльності Інституту обдарованої дитини.

Основна мета цього звернення полягає у перевірці та підтвердженні дотримання етичних принципів наукового дослідження у нашій роботі. Ми покладаємо особливий акцент на забезпеченні конфіденційності даних, захисті прав та добробуту учасників дослідження, а також уникненні конфлікту інтересів.

Прошу розглянути наші матеріали та провести аналіз їх відповідно до встановлених етичних стандартів та норм.

Будемо вдячні за будь-яку зворотню інформацію, рекомендації чи зауваження, які допоможуть нам у покращенні якості та етичного рівня нашої роботи.

З повагою,

[Підпис]

[ПІБ дослідника]

[Посада дослідника]